ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 7ης Δεκεμβρίου 1995 *

Στην υπόθεση C-17/94,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του juge d'instruction παρά τω tribunal de grande instance de Bergerac (Γαλλία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά των

Denis Gervais,

Jean-Luis Nougaillon,

Christian Carrard,

Bernard Horgue,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 37, 52 και 59 της Συνθήκης ΕΚ, καθώς και των οδηγιών του Συμβουλίου 77/504/ΕΟΚ, της 25ης Ιουλίου 1977, περί των ζώων αναπαραγωγής του βοείου είδους καθαρόαιμου γένους (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/019, σ. 58), 78/1026/ΕΟΚ, της 18ης Δεκεμβρίου 1978, σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων κτηνιάτρου και περί των μέτρων προς διευκόλυνση της πραγματικής ασκήσεως του δικαιώματος εγκαταστάσεως και του δικαιώματος της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/002, σ. 46), 78/1027/ΕΟΚ, της 18ης Δεκεμβρίου 1978, περί του συντονισμού των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν τις δραστηριότητες του κτηνιάτρου (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/002, σ. 52), και 87/328/ΕΟΚ, της 18ης Ιουνίου 1987, για την αποδοχή στην αναπαραγωγή βοοειδών αναπαραγωγής καθαρόαιμου γένους (ΕΕ L 167, σ. 54),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. A. O. Edward (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, P. Jann και L. Sevón, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. B. Elmer
γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— οι Gervais κ.λπ., εκπροσωπούμενοι από τον Philippe Dandine, δικηγόρο Bergerac, και τον Philippe Lafarge, πρόεδρο του δικηγορικού συλλόγου Παρισιού,

— ο Coopérative périgorde agenaise d'élevage et d'insémination artificielle (CPAEIA), εκπροσωπούμενος από τον Claude Paulmier, δικηγόρο Παρισιού,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Catherine de Salins, υποδιευθύντρια της διευθύνσεως νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον Philippe Martinet, γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων στην ίδια διεύθυνση,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την Marie-José Jonczy και τον José Luis Iglesias Buhigues, νομικούς συμβούλους,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις των Gervais κ.λπ., του Coopérative périgorde agenaise d'élevage et d'insémination artificielle, της Γαλλικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κατά τη συνεδρίαση της 11ης Μαΐου 1995,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 13ης Ιουλίου 1995,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 14ης Ιανουαρίου 1994, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 17 Ιανουαρίου 1994, ο juge d'instruction παρά τω tribunal de grande instance de Bergerac υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, πέντε προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία των άρθρων 37, 52 και 59 της Συνθήκης ΕΚ, καθώς και των οδηγιών του Συμβουλίου 77/504/ΕΟΚ, της 25ης Ιουλίου 1977, περί των ζώων αναπαραγωγής του βοείου είδους καθαρόαιμου γένους (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/019, σ. 58), 78/1026/ΕΟΚ, της 18ης Δεκεμβρίου 1978, σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων κτηνιάτρου και περί των μέτρων προς διευκόλυνση της πραγματικής ασκήσεως του δικαιώματος εγκαταστάσεως και του δικαιώματος της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/002, σ. 46), 78/1027/ΕΟΚ, της 18ης Δεκεμβρίου 1978, περί του συντονισμού των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν τις δραστηριότητες του κτηνιάτρου (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/002, σ. 52), και 87/328/ΕΟΚ, της 18ης Ιουνίου 1987, για την αποδοχή στην αναπαραγωγή βοοειδών αναπαραγωγής καθαρόαιμου γένους (ΕΕ L 167, σ. 54).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας κατά των Gervais, Nougaillon, Carrard και Horgue (στο εξής: κατηγορούμενοι).

3 Τον Μάρτιο του 1992, ο Coopérative périgorde agenaise d'élevage et d'insémination artificielle (CPAEIA), ο οποίος δήλωσε, στις 18 Μαρτίου 1993, ότι θα παραστεί ως πολιτικώς ενάγων, υπέβαλε μήνυση στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών του

Bergerac κατά των κατηγορουμένων για παράνομη διενέργεια τεχνητής γονιμοποιήσεως στην ζώνη που του είχε κατ' αποκλειστικότητα παραχωρηθεί.

4 Στους Gervais και Nougaillon προσάπτεται ότι, κατά την περίοδο από 1989 έως 1992, παρέβησαν το άρθρο 5, τέταρτο εδάφιο, του νόμου 66-1005, της 28ης Δεκεμβρίου 1966, περί της εκτροφής ζώων (JORF της 29ης Δεκεμβρίου 1966, σ. 11619), διενεργώντας τεχνητές γονιμοποιήσεις χωρίς να τους έχει παραχωρηθεί κάποια ζώνη, πλημμέλημα κολαζόμενο από το άρθρο 9 του νόμου αυτού. Στους Carrard και Horgue προσάπτεται ότι, κατά την ίδια περίοδο, εκμεταλλεύθηκαν, κατά παράβαση του άρθρου 5, πρώτο εδάφιο, του ίδιου νόμου, ένα κέντρο τεχνητής γονιμοποιήσεως, στερούμενοι αδείας, πλημμέλημα κολαζόμενο από το άρθρο 9 του ανωτέρω νόμου

Το εθνικό δίκαιο

5 Στην Γαλλία, η τεχνητή γονιμοποίηση ζώων ρυθμίζεται, κυρίως, από τον νόμο 66-1005. Το άρθρο 5, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του νόμου αυτού προβλέπει ότι η εκμετάλλευση κέντρου τεχνητής γονιμοποιήσεως εξαρτάται από την εκ μέρους του Υπουργού Γεωργίας χορήγηση σχετικής αδείας. Στη διάταξη αυτή γίνεται διάκριση μεταξύ των κέντρων στα οποία έχει ανατεθεί η παραγωγή σπέρματος και αυτών τα οποία διασφαλίζουν την τοποθέτησή του, χωρίς όμως τούτο να αποκλείει ότι είναι δυνατόν ένα και μόνο κέντρο να ασκεί ταυτοχρόνως και τις δύο δραστηριότητες.

6 Στα κέντρα τοποθετήσεως σπέρματος είναι δυνατόν να παρέχεται η άδεια διατηρήσεως αποθεμάτων εγκεκριμένων ζώων αναπαραγωγής τα οποία προμηθεύουν κέντρα παραγωγής· σε μια τέτοια περίπτωση, τα εν λόγω κέντρα προβαίνουν τα ίδια στη συλλογή, επεξεργασία και διατήρηση του σπέρματος των περιλαμβανομένων στα αποθέματα αυτά ζώων.

7 Δυνάμει του άρθρου 5, τέταρτο εδάφιο, του νόμου αυτού, κάθε κέντρο τοποθετήσεως σπέρματος εξυπηρετεί μια ζώνη εντός της οποίας είναι το μόνο εξουσιοδοτημένο να ασκεί τη σχετική δραστηριότητα. Εξάλλου, το άρθρο 9 του ίδιου νόμου ορίζει ότι οποιαδήποτε παράβαση του άρθρου 5, πρώτο και τέταρτο εδάφιο, τιμωρείται με πρόστιμο από 6 000 έως 20 000 γαλλικά φράγκα (FF).

8 Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ανωτέρω νόμου, οι εργασίες λήψεως και επεξεργασίας του σπέρματος εκτελούνται μόνον από τους κατόχους αδείας προϊστα-

μένου κέντρου τεχνητής γονιμοποιήσεως ή από ελεγχόμενα από αυτούς πρόσωπα. Εξάλλου, η τοποθέτηση σπέρματος πρέπει να γίνεται μόνον από κάτοχο αδείας προϊσταμένου κέντρου τεχνητής γονιμοποιήσεως ή από εξειδικευμένο στην τεχνητή γονιμοποίηση πρόσωπο.

9 Κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 του διατάγματος 69-258, της 22ας Μαρτίου 1969, περί της τεχνητής γονιμοποιήσεως (JORF της 23ης Μαρτίου 1969, σ. 2948), οι εργασίες τεχνητής γονιμοποιήσεως, όταν προϋποθέτουν τη χρησιμοποίηση, από δημόσιους φορείς, ζώων αναπαραγωγής για οχεία, πρέπει να πραγματοποιούνται υπό τη διεύθυνση ή τον έλεγχο εγκεκριμένων κέντρων τεχνητής γονιμοποιήσεως ή από υπαλλήλους κατόχους αδείας είτε προϊσταμένου κέντρου τεχνητής γονιμοποιήσεως είτε ειδικού στην τεχνητή γονιμοποίηση, ή υπό τον έλεγχό τους.

10 Το άρθρο 14 της αποφάσεως της 17ης Απριλίου 1969 σχετικά με τις άδειες λειτουργίας των κέντρων τεχνητής γονιμοποιήσεως (JORF της 30ής Απριλίου 1969, σ. 4349) διευκρινίζει ότι οι εργασίες τοποθετήσεως σπέρματος γίνονται από υπαλλήλους κατόχους αδείας ειδικού στην τεχνητή γονιμοποίηση ενεργούντος υπό την ευθύνη του προϊσταμένου κέντρου ο οποίος είναι υπεύθυνος για το απόθεμα από το οποίο προμηθεύονται οι διενεργούντες τεχνητή γονιμοποίηση υπάλληλοι.

11 Το άρθρο 9 του διατάγματος 69-258 ορίζει ότι οι άδειες προϊστάμενου κέντρου τεχνητής γονιμοποιήσεως ή ειδικού στην τεχνητή γονιμοποίηση χορηγούνται από τον Υπουργό Γεωργίας. Δυνάμει του άρθρου 2 της αποφάσεως της 21ης Νοεμβρίου 1991 σχετικά με την εκπαίδευση των διενεργούντων τεχνητή γονιμοποίηση και των προϊσταμένων κέντρων και με τη χορήγηση των αντιστοίχων αδειών (JORF της 6ης Δεκεμβρίου 1991, σ. 15936), οι άδειες αυτές εκδίδονται κατόπιν προσκομίσεως, για το συγκεκριμένο είδος ζώου, πιστοποιητικού ικανότητας και βεβαιώσεως υπογεγραμμένης από διευθυντή κέντρου τοποθετήσεως.

Το κοινοτικό δίκαιο

12 Όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των κτηνιάτρων και την ελευθερία παροχής κτηνιατρικών υπηρεσιών, το άρθρο 2 της οδηγίας 78/1026 προβλέπει:

«Κάθε κράτος μέλος αναγνωρίζει τα διπλώματα, τα πιστοποιητικά και τους άλλους τίτλους που χορηγούνται στους υπηκόους των κρατών μελών από τα άλλα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 1 της οδηγίας 78/1027/ΕΟΚ και που απαριθμούνται στο άρθρο 3, προσδίδοντάς τους στην επικράτειά του, όσον αφορά την ανάληψη των επαγγελματικών δραστηριοτήτων από τους κτηνιάτρους και την άσκηση αυτών, την ίδια ισχύ με τα διπλώματα, τα πιστοποιητικά και τους άλλους τίτλους που χορηγεί το κράτος αυτό.»

13 Το άρθρο 1 της οδηγίας 78/1027 ορίζει ότι τα κράτη μέλη εξαρτούν την ανάληψη και την άσκηση των δραστηριοτήτων του κτηνιάτρου από την κατοχή διπλώματος, πιστοποιητικού ή άλλου τίτλου κτηνιάτρου σύμφωνα με τις προβλεπόμενες από την οδηγία επιταγές.

14 Όσον αφορά την εναρμόνιση των ζωοτεχνικών κανόνων, τα κράτη μέλη μεριμνούν, δυνάμει του άρθρου 2 της οδηγίας 77/504, ώστε να μην απαγορεύονται, περιορίζονται ή παρεμποδίζονται για ζωοτεχνικούς λόγους, μεταξύ άλλων, το ενδοκοινοτικό εμπόριο βοοειδών αναπαραγωγής καθαρόαιμου γένους ή του σπέρματός τους.

15 Το άρθρο 2 της οδηγίας 87/328, η οποία εκδόθηκε κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 της οδηγίας 77/504, προβλέπει ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να απαγορεύουν, περιορίζουν ή εμποδίζουν, μεταξύ άλλων, την αποδοχή για τεχνητή

σπερματέγχυση, επί του εδάφους τους, ταύρων καθαρόαιμου γένους ή τη χρήση του σπέρματός τους όταν οι ταύροι αυτοί έχουν γίνει δεκτοί για τεχνητή σπερματέγχυση σε ένα κράτος μέλος βάσει επισήμων δοκιμών διεξαχθεισών σύμφωνα με την απόφαση 86/130/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 11ης Μαρτίου 1986, για τον καθορισμό των μεθόδων ελέγχου των αποδόσεων και των μεθόδων εκτιμήσεως της γενετικής αξίας των αναπαραγωγικών βοοειδών καθαράς φυλής (ΕΕ L 101, σ. 37).

16 Το άρθρο 4 της οδηγίας 87/328 υποχρεώνει τα κράτη μέλη να μεριμνούν ώστε, για το ενδοκοινοτικό εμπόριο, το σπέρμα ταύρων καθαράς φυλής να συλλέγεται, υφίσταται επεξεργασία και φυλάσσεται σε επισήμως εγκεκριμένο κέντρο τεχνητής σπερματέγχυσης.

Τα προδικαστικά ερωτήματα

17 Ο juge d'instruction παρά τω tribunal de grande instance de Bergerac, εκτιμώντας ότι η έκβαση των ποινικών διαδικασιών στην κύρια δίκη εξηρτάτο από την ερμηνεία των άρθρων 37, 52 και 59 της Συνθήκης, καθώς και των οδηγιών 77/504, 78/1026, 78/1027 και 87/328, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Εμποδίζουν το άρθρο 59 της Συνθήκης ΕΟΚ και οι οδηγίες του Συμβουλίου 78/1026/ΕΟΚ και 78/1027/ΕΟΚ της 18ης Δεκεμβρίου 1978, που έχουν εκδοθεί για την εφαρμογή του στον τομέα των δραστηριοτήτων του κτηνιάτρου την εφαρμογή εθνικής νομοθεσίας η οποία, σχετικά με την τεχνητή γονιμοποίηση βοοειδών, εξαρτά τη χορήγηση αδείας για τη διενέργεια τεχνητής γονιμοποιήσεως από κτηνιάτρους από την προσκόμιση βεβαιώσεως του διευθυντή του εγκεκριμένου κέντρου τεχνητής γονιμοποιήσεως με την οποία να πιστοποιείται ότι ο αιτών ενεργεί υπό την επίβλεψή του όσον αφορά επεμβάσεις τοποθετήσεως σπέρματος, απαγορεύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στον κτηνίατρο, υπό την απειλή ποινικής διώξεως, την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, περιορίζοντας ταυτόχρονα αισθητά τη δραστηριότητά τους διά της αναγνωρίσεως εδαφικού μονοπωλίου ασκήσεως της δραστηριότητας αυτής προς όφελος προσώπων τα οποία εργάζονται στο πλαίσιο "κέντρων" γνωστών ως τεχνητής γονιμοποιήσεως και που δεν είναι κατ' ανάγκη κάτοχοι πτυχίου κτηνιάτρου;

2) Εμποδίζουν το άρθρο 52 της Συνθήκης ΕΟΚ και οι οδηγίες του Συμβουλίου 78/1026/ΕΟΚ και 78/1027/ΕΟΚ της 18ης Δεκεμβρίου 1978, που έχουν εκδοθεί για την εφαρμογή του στον τομέα των δραστηριοτήτων του κτηνιάτρου, την εφαρμογή μιας εθνικής νομοθεσίας σύμφωνα με την οποία, σχετικά με την τεχνητή γονιμοποίηση βοοειδών, χορηγείται υπό ορισμένες προϋποθέσεις στους κτηνιάτρους άδεια διενέργειας τεχνητής γονιμοποιήσεως πλην όμως τους απαγορεύεται, υπό την απειλή ποινικής διώξεως, η άσκηση της δραστηριότητας αυτής, και εκμηδενίζεται ταυτόχρονα η ελευθερία τους εγκαταστάσεως, εκτός εάν αυτοί εγκαθίστανται υποχρεωτικώς υπό την επίβλεψη κέντρου γνωστού ως τεχνητής γονιμοποιήσεως, αποτελουμένου από πρόσωπα τα οποία δεν είναι κατ' ανάγκη πτυχιούχοι κτηνιατρικής και στα οποία έχει αναγνωριστεί εδαφικό μονοπώλιο ασκήσεως της δραστηριότητας αυτής, οπότε, όσον αφορά το σύνολο του γαλλικού εδάφους, η ελευθερία εγκαταστάσεως των κτηνιάτρων δεν μπορεί να ασκείται νομίμως εφόσον αυτοί δεν συνδέονται με κάποιο κέντρο;

3) Πρέπει, βάσει του κειμένου τους οι οδηγίες του Συμβουλίου, με ημερομηνία, αντιστοίχως, 25 Ιουλίου 1977 (77/504/ΕΟΚ) περί των ζώων αναπαραγωγής του βοείου είδους καθαρόαιμου γένους και 18 Ιουνίου 1987 (87/328/ΕΟΚ) για την αποδοχή στην αναπαραγωγή βοοειδών αναπαραγωγής καθαρόαιμου γένους που εκδόθηκαν για λόγους υγειονομικής αστυνομεύσεως και με τις οποίες επιδιώκεται η διατήρηση της ελευθερίας του ενδοκοινοτικού εμπορίου, να ερμηνευθούν ως επιτρέπουσες σε μια εθνική νομοθεσία τη θέσπιση εδαφικού μονοπωλίου διενεργείας τεχνητής γονιμοποιήσεως, μονοπωλίου οικονομικής βασικά φύσεως, προς όφελος "κέντρων" στο πλαίσιο των οποίων απασχολούνται πρόσωπα που δεν διαθέτουν κατ' ανάγκη πτυχίο κτηνιάτρου;

4) Είναι μια εθνική νομοθεσία, η οποία εξαρτά την άσκηση της δραστηριότητας της τεχνητής γονιμοποιήσεως από τη χορήγηση αδείας για τεχνητή γονιμοποίηση βοοειδών και η οποία θέτει ως προϋπόθεση για τη χορήγηση τέτοιας αδείας την προσκόμιση βεβαιώσεως διευθυντή εγκεκριμένου κέντρου τεχνητής γονιμοποιήσεως με την οποία να πιστοποιείται ότι ο αιτών ενεργεί υπό την επίβλεψή του όσον αφορά επεμβάσεις τοποθετήσεως σπέρματος, απαγορεύοντας έτσι ή περιορίζοντας την άσκηση της δραστηριότητας αυτής από κτηνιάτρους για τον λόγο ότι πρέπει ο υπεύθυνος να ενεργεί υπό την επίβλεψη διευθυντού κέντρου γνωστού ως τεχνητής γονιμοποιήσεως στο οποίο έχει παρασχεθεί εδαφικό μονοπώλιο ασκήσεως, συμβατή με τις σχετικές διατάξεις των οδηγιών του Συμβουλίου 77/504/ΕΟΚ και 87/328/ΕΟΚ, όπου δεν προβλέπεται κανένας περιορισμός όσον αφορά την εγκατάσταση και την άσκηση δραστηριοτήτων κτηνιάτρων;

5) Είναι ένα μονοπώλιο παροχής υπηρεσιών, όπως αυτό που έχει οργανωθεί από τον νόμο της 28ης Δεκεμβρίου 1966 περί της εκτροφής ζώων και τα θεσπισθέντα για την εφαρμογή του νομοθετήματα, συμβατό με τα άρθρα 37 και 59 της Συνθήκης ΕΟΚ, κατά το μέτρο που με το μονοπώλιο αυτό αποκλείεται οποιαδήποτε τοποθέτηση σπέρματος από άτομα άλλα εκτός του απολαύοντος του σχετικού μονοπωλίου προσωπικού των κέντρων τεχνητής γονιμοποιήσεως, έστω και αν τα άτομα αυτά διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα και είναι ικανά για μια τέτοια επέμβαση;»

Επί του παραδεκτού

18 Η Επιτροπή και η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζουν, προκαταρκτικώς, ότι η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη εφόσον ο αιτών δικαστής αρκέστηκε στο να αντιγράψει τα ερωτήματα που έστειλε ο δικηγόρος των κατηγορουμένων και να τα απευθύνει στο Δικαστήριο χωρίς να εξηγήσει προηγουμένως το πραγματικό και νομικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται η υπόθεση.

19 Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα στοιχεία που παρέχονται με τις διατάξεις περί παραπομπής δεν χρησιμεύουν μόνο για να επιτρέπουν στο Δικαστήριο να δίδει επωφελείς απαντήσεις αλλά, επίσης, να παρέχουν στις κυβερνήσεις των κρατών μελών, καθώς και σε άλλους ενδιαφερομένους, τη δυνατότητα να υποβάλλουν παρατηρήσεις (βλ., μεταξύ άλλων, τη διάταξη της 23ης Μαρτίου 1995, C-458/93, Saddik, Συλλογή 1995, σ. I-511, σκέψη 13).

20 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η ανάγκη επιτεύξεως μιας ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου η οποία να είναι χρήσιμη για τον εθνικό δικαστή υπαγορεύει όπως αυτός προσδιορίζει το πραγματικό και κανονιστικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσονται τα ερωτήματα που υποβάλλει ή, τουλάχιστον, να διασαφηνίζει τα γεγονότα τα οποία θεωρεί ως αποδεδειγμένα και επί των οποίων τα ερωτήματα αυτά στηρίζονται (βλ. ως πλέον πρόσφατη τη διάταξη της 7ης Απριλίου 1995, C-167/94, Grau Gomis κ.λπ., Συλλογή 1995, σ. I-1023, σκέψη 8).

21 Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι, εν προκειμένω, τα αναγκαία στοιχεία περιλαμβάνονται στη διάταξη περί παραπομπής καθώς και στον φάκελο που έχει διαβιβασθεί στο Δικαστήριο από το εθνικό δικαστήριο και έχουν συμπληρωθεί από τις απαντήσεις στις ερωτήσεις που το Δικαστήριο έθεσε στους κατηγορουμένους όσον αφορά την ιθαγένειά τους, τα προσόντα τους και τον τόπο της επαγγελματικής τους εγκαταστάσεως.

22 Επομένως, τα ερωτήματα είναι παραδεκτά.

Επί του πρώτου και δευτέρου ερωτήματος

23 Με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν αντίκειται, αφενός, προς τα άρθρα 52 και 59 της Συνθήκης και, αφετέρου, προς τις οδηγίες 78/1026 και 78/1027 το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος εξαρτά την πρόσβαση στην δραστηριότητα του διενεργούντος τεχνητές γονιμοποιήσεις από προϋποθέσεις όπως αυτές που προβλέπει η γαλλική νομοθεσία.

24 Κατά πάγια νομολογία, οι διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ελευθερία εγκαταστάσεως και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών δεν εφαρμόζονται επί δραστηριοτήτων ως προς τις οποίες όλα τα στοιχεία περιορίζονται στο εσωτερικό ενός και μόνον κράτους μέλους (βλ. ως πλέον πρόσφατη την απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 1995, C-152/94, Van Buynder, Συλλογή 1995, σ. I-3981, σκέψη 10).

25 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι οι επίμαχες ποινικές διαδικασίες αφορούν Γάλλους υπηκόους οι οποίοι έχουν αποκτήσει στη Γαλλία τα πτυχία και

τα πιστοποιητικά που είναι αναγκαία για την πρόσβαση στο επάγγελμα του κτηνιάτρου. Τέλος, τα εν λόγω πρόσωπα είναι εγκαστημένα στη Γαλλία ως κτηνίατροι, έχοντας νομοτύπως εγγραφεί στον σχετικό εθνικό σύλλογο και ασκούν αποκλειστικώς στη χώρα αυτή την επαγγελματική τους δραστηριότητα.

26 Κατά συνέπεια, οι καταστάσεις αυτές δεν παρουσιάζουν κανένα στοιχείο που να τις συνδέει με οποιαδήποτε από τις καταστάσεις που ρυθμίζονται από το κοινοτικό δίκαιο, οπότε οι κανόνες σχετικά με την ελευθερία εγκαταστάσεως και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών δεν τυγχάνουν εφαρμογής.

27 Οι οδηγίες 78/1026 και 78/1027 αφορούν την εκπαίδευση των κτηνιάτρων και την αναγνώριση των πτυχίων. Κατά συνέπεια, οι οδηγίες αυτές δεν εφαρμόζονται σε μια κατάσταση όπου ο κάτοχος πτυχίου, χορηγηθέντος από το κράτος μέλος του οποίου είναι υπήκοος, σκοπεύει να το χρησιμοποιήσει προκειμένου να ασκήσει δραστηριότητες κτηνιάτρου εντός αυτού του κράτους μέλους.

28 Κατά συνέπεια, στο πρώτο και δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 52 και 59 της Συνθήκης καθώς και οι οδηγίες 78/1026 και 78/1027 δεν εφαρμόζονται σε καθαρώς εσωτερικές κράτους μέλους καταστάσεις, όπως αυτές των υπηκόων ενός κράτους μέλους που επιθυμούν να ασκήσουν στο έδαφος του κράτους αυτού τη δραστηριότητα του διενεργούντος τεχνητές γονιμοποιήσεις χωρίς να έχουν προηγουμένως λάβει σχετική εκπαίδευση ούτε να έχουν ασκήσει τη δραστηριότητα αυτή σε άλλο κράτος μέλος.

Επί του τρίτου και τετάρτου ερωτήματος

29 Με το τρίτο και τέταρτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν αντίκειται προς τις οδηγίες 77/504 και 87/328 μια εθνική νομοθεσία με την οποία, αφενός, καθιερώνεται εδαφικό μονοπώλιο διενεργείας τεχνητής γονιμο-

ποιήσεως προς όφελος κέντρων τοποθετήσεως σπέρματος και η οποία, αφετέρου, εξαρτά την πρόσβαση στη δραστηριότητα του διενεργούντος τεχνητές γονιμοποιήσεις από τη χορήγηση αδείας προϊσταμένου κέντρου τεχνητής γονιμοποιήσεως ή ειδικού στην τεχνητή γονιμοποίηση και απαιτεί για τη χορήγηση τέτοιας αδείας την προσκόμιση βεβαιώσεως διευθυντή εγκεκριμένου κέντρου τεχνητής γονιμοποιήσεως.

30 Οι κατηγορούμενοι υποστηρίζουν ότι αντίκειται προς τις οδηγίες 77/504 και 87/328 η γαλλική νομοθεσία η οποία παρέχει σε ορισμένες επιχειρήσεις ή σε ορισμένα πρόσωπα το αποκλειστικό δικαίωμα να ασκούν δραστηριότητες τεχνητής γονιμοποιήσεως και περιορίζει το δικαίωμα ασκήσεως τέτοιων δραστηριοτήτων επιβάλλοντας τη λήψη προηγουμένης αδείας.

31 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

32 Πράγματι, από το περιεχόμενο καθώς και από τον σκοπό των οδηγιών 77/504 και 87/328 προκύπτει ότι αυτές στοχεύουν στην εναρμόνιση των προϋποθέσεων για την αποδοχή στην αναπαραγωγή βοοειδών αναπαραγωγής καθαρόαιμου γένους και του σπέρματός τους, και τούτο προκειμένου να εξαλειφθούν τα ζωοτεχνικά εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία σπέρματος βοοειδών. Όμως, οι οδηγίες αυτές δεν διέπουν ούτε τις προϋποθέσεις τοποθετήσεως σπέρματος ούτε την εκπαίδευση των ειδικών στην τεχνητή γονιμοποίηση ούτε, άλλωστε, τη χορήγηση πιστοποιητικών ή αδειών επιτρεπουσών την πρόσβαση στα εκ του νόμου ρυθμιζόμενα καθήκοντα του διενεργούντος τεχνητές γονιμοποιήσεις.

33 Επομένως, στο τρίτο και τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι δεν αντίκειται προς τις οδηγίες 77/504 και 87/328 μια εθνική νομοθεσία με την οποία, αφενός, καθιερώνεται εδαφικό μονοπώλιο ασκήσεως δραστηριοτήτων τεχνητής γονιμοποιήσεως προς όφελος των κέντρων τοποθετήσεως σπέρματος

και η οποία, αφετέρου, εξαρτά την πρόσβαση στη δραστηριότητα του διενεργούντος τεχνητές γονιμοποιήσεις από τη χορήγηση αδείας προϊσταμένου κέντρου τεχνητής γονιμοποιήσεως ή ειδικού στην τεχνητή γονιμοποίηση και εξαρτά τη χορήγηση τέτοιας αδείας από την προσκόμιση βεβαιώσεως διευθυντή εγκεκριμένου κέντρου τεχνητής γονιμοποιήσεως.

Επί του πέμπτου ερωτήματος

34 Με το πέμπτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να μάθει αν ένα μονοπώλιο παροχής υπηρεσιών, όπως αυτό που έχει οργανωθεί από τη γαλλική νομοθεσία, είναι σύμφωνο προς τα άρθρα 37 και 59 της Συνθήκης, κατά το μέτρο που με αυτό αποκλείεται οποιαδήποτε τοποθέτηση σπέρματος από πρόσωπα άλλα, εκτός του απολαύοντος του σχετικού δικαιώματος προσωπικού των κέντρων τεχνητής γονιμοποιήσεως, έστω και αν τα πρόσωπα αυτά διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα και είναι προς τούτο εξουσιοδοτημένα.

35 Ως προς το άρθρο 37 της Συνθήκης, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο, με την απόφασή του της 30ής Απριλίου 1974, 155/73, Sacchi (Συλλογή τόμος 1974, σ. 217), έχει ήδη αποφανθεί ότι τούτο αφορά το εμπόριο και δεν μπορεί να αφορά ένα μονοπώλιο παροχής υπηρεσιών.

36 Ωστόσο, δεν είναι δυνατόν να αποκλειστεί ότι ένα μονοπώλιο παροχής υπηρεσιών μπορεί να έχει έμμεση επίπτωση στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Το Δικαστήριο, με την απόφασή του της 28ης Ιουνίου 1983, 271/81, Société coopérative d'amélioration de l'élevage et d'insémination artificielle du Béarn (Συλλογή 1983, σ. 2057, στο εξής: απόφαση Mialocq), στο πλαίσιο της οποίας εξετάστηκε η επίδικη, όσον αφορά την υπόθεση της κύριας δίκης, νομοθεσία, αποφάνθηκε ότι το άρθρο 37 της Συνθήκης δεν αφορά μονοπώλιο παροχής υπηρεσιών, έστω και αν ένα τέτοιο μονοπώλιο επιτρέπει στο οικείο κράτος μέλος να αναλαμβάνει τη διεύθυνση ενός κλάδου της εθνικής οικονομίας, υπό την προϋπόθεση

ότι το εν λόγω μονοπώλιο δεν παραβιάζει την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων δημιουργώντας δυσμενείς διακρίσεις σε βάρος των εισαγομένων προϊόντων και προς όφελος των προϊόντων εθνικής καταγωγής.

37 Συναφώς, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο, με την προπαρατεθείσα απόφασή του Mialocq, σκέψεις 11 και 12, όσον αφορά την ίδια νομοθεσία με αυτή που είναι η επίδικη στην υπόθεση της κυρίας δίκης, διαπίστωσε ότι τα γεγονότα που εκθέτει η απόφαση περί παραπομπής καθώς και αυτά που αποδείχθηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου δεν αρκούν για να θεωρηθεί ότι μια τέτοια νομοθεσία συνιστά εμμέσως μονοπώληση που παρεμποδίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, δοθέντος ότι κάθε μεμονωμένος κτηνοτρόφος είναι ελεύθερος να ζητήσει από το κέντρο τοποθετήσεως σπέρματος στο οποίο υπάγεται να του προμηθεύσει σπέρμα που προέρχεται από το κέντρο παραγωγής της επιλογής του, στη Γαλλία ή στο εξωτερικό.

38 Πρέπει ωστόσο να προστεθεί ότι το ζήτημα αν η λειτουργία των εγκεκριμένων κέντρων καταλήγει, στην πράξη, στη δημιουργία δυσμενών διακρίσεων σε βάρος του εισαγομένου από την αλλοδαπή σπέρματος βοοειδών πρέπει να εκτιμηθεί υπό το φως του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΚ. Η εκτίμηση των ασκούντων επιρροή περιστατικών εμπίπτει στην αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου (βλ., συναφώς, την απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-323/93, Centre d'insémination de la Crespelle (Συλλογή 1994, σ. I-5077, σκέψη 39).

39 Ως προς το άρθρο 59 της Συνθήκης, λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση επ' αυτού του σημείου του πέμπτου ερωτήματος.

40 Επομένως, στο πέμπτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 37 της Συνθήκης δεν αφορά μονοπώλιο παροχής υπηρεσιών, έστω και αν ένα τέτοιο μονοπώλιο αποκλείει οποιαδήποτε τοποθέτηση σπέρματος από πρόσωπα άλλα εκτός του απολαύοντος του σχετικού δικαιώματος προσωπικού των κέντρων τεχνητής γονιμοποιήσεως, έστω και αν τα πρόσωπα αυτά διαθέτουν τα αναγκαία προσόντα και έχουν εξουσιοδοτηθεί να κάνουν επεμβάσεις, υπό την προϋπόθεση ότι το μονοπώλιο αυτό δεν παραβιάζει την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων δημιουργώντας διακρίσεις μεταξύ των εισαγομένων προϊόντων και των προϊόντων εθνικής καταγωγής προς όφελος των τελευταίων.

Επί των δικαστικών εξόδων

41 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 14ης Ιανουαρίου 1994 το tribunal de grande instance de Bergerac, αποφαίνεται:

1) Τα άρθρα 52 και 59 της Συνθήκης ΕΚ, η οδηγία 78/1026/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1978, σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων κτηνιάτρου και περί των μέτρων προς διευκόλυνση της πραγματικής ασκήσεως του δικαιώματος εγκαταστάσεως και του δικαιώματος της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, και η οδηγία 78/1027/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1978, περί του συντονισμού των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν τις δραστηριότητες του κτηνιάτρου, δεν εφαρμόζονται σε καθαρώς εσωτερικές κράτους μέλους καταστάσεις, όπως αυτές των υπηκόων ενός κράτους μέλους που επιθυμούν να ασκήσουν στο έδαφος του κράτους αυτού τη δραστηριότητα του διενεργούντος τεχνητές γονιμοποιήσεις χωρίς να έχουν προηγουμένως λάβει σχετική εκπαίδευση ούτε να έχουν ασκήσει τη δραστηριότητα αυτή σε άλλο κράτος μέλος.

2) Δεν αντίκειται προς την οδηγία 77/504/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1977, περί των ζώων αναπαραγωγής του βοείου είδους καθαρόαιμου

γένους, και προς την οδηγία 87/328/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1987, για την αποδοχή στην αναπαραγωγή βοοειδών αναπαραγωγής καθαρόαιμου γένους, μια εθνική νομοθεσία με την οποία, αφενός, καθιερώνεται εδαφικό μονοπώλιο ασκήσεως δραστηριοτήτων τεχνητής γονιμοποιήσεως προς όφελος των κέντρων τοποθετήσεως σπέρματος και η οποία, αφετέρου, εξαρτά την πρόσβαση στη δραστηριότητα του διενεργούντος τεχνητές γονιμοποιήσεις από τη χορήγηση αδείας προϊσταμένου κέντρου τεχνητής γονιμοποιήσεως ή ειδικού στην τεχνητή γονιμοποίηση και εξαρτά τη χορήγηση τέτοιας αδείας από την προσκόμιση βεβαιώσεως διευθυντή εγκεκριμένου κέντρου τεχνητής γονιμοποιήσεως.

3) Το άρθρο 37 της Συνθήκης ΕΚ δεν αφορά μονοπώλιο παροχής υπηρεσιών, έστω και αν ένα τέτοιο μονοπώλιο αποκλείει οποιαδήποτε τοποθέτηση σπέρματος από πρόσωπα άλλα εκτός του απολαύοντος του σχετικού δικαιώματος προσωπικού των κέντρων τεχνητής γονιμοποιήσεως, έστω και αν τα πρόσωπα αυτά διαθέτουν τα αναγκαία προσόντα και έχουν εξουσιοδοτηθεί να κάνουν επεμβάσεις, υπό την προϋπόθεση ότι το μονοπώλιο αυτό δεν παραβιάζει την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων δημιουργώντας διακρίσεις μεταξύ των εισαγομένων προϊόντων και των προϊόντων εθνικής καταγωγής προς όφελος των τελευταίων.

Edward Moitinho de Almeida Gulmann

Jann Sevón

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 7 Δεκεμβρίου 1995.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

D. A. O. Edward